

Zielona Księga- odpowiedzi na pytania

(1) Czy mają Państwo ogólne uwagi dotyczące zastosowanego tu podejścia i celów niniejszej zielonej księgi?

Podejście opisane w Zielonej Księdze koncentruje się na firmach o znaczeniu globalnym i ich badaniu zapominając, że istnieją spółki publiczne, w odniesieniu do których badanie jest tak samo ważne. Co więcej biegły rewident powinien być obecny na zwyczajnym oraz nadzwyczajnym walnym zgromadzeniu, jeżeli przedmiotem obrad mają być sprawy finansowe spółki giełdowej. Należy więc dążyć do zewnętrznego zapewniania jakości dla biegłych rewidentów i firm audytorskich dokonujących audytu jednostek interesu publicznego, gdyż upadek KGHM'u Polska Miedź S.A., PKO BP czy Banku Pekao S.A. odbiłoby się na polskiej sytuacji gospodarczej, a pośrednio na funkcjonowaniu całej Unii Europejskiej, a zatem zainteresowałby Komisję Europejską.

(2) Czy sądzą Państwo, że istnieje potrzeba lepszego określenia społecznej roli badania sprawozdań finansowych w zakresie prawdziwości sprawozdań finansowych?

Szeroka inwestująca społeczność zdaje sobie sprawę z tego, że rachunkowość nie jest nauką ścisłą, a obraz finansowy, jaki prezentuje sprawozdanie finansowe, nie jest wykładnią absolutnej prawdy i wie, że wyniki z działalności można pokazać na różne sposoby. Wskazuje na to zresztą przykład przytoczony we wstępie, jako argument dotyczący jakości sprawozdań finansowych firm, które upadały, względnie niewielkiej w tym wszystkim odpowiedzialności biegłych rewidentów a także i co gorsza inwestorów, którzy zaufali ich informacjom. Dzieje się tak chociażby dlatego, że na dzień bilansowy istnieje wiele transakcji rozpoczętych, ale nie zakończonych (tzw. transakcje w toku), których wycena bilansowa oparta jest na umownych zasadach rachunkowości,

szacunkach i subiektywnych ocenach. Pomimo coraz bardziej zaawansowanych standardów rachunkowości; zasady ujęcia przychodów, wyceny składników majątku oraz szerokie zastosowanie wartości szacunkowych stanowią wdzięczny obszar do manipulacji i do wodzenia za nos czytelników sprawozdań finansowych. Głównym celem sprawozdania finansowego jest rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej jednostki, jej wyniku finansowego i osiągniętej rentowności w okresie sprawozdawczym.

(3) Czy sądzą Państwo, że można jeszcze zwiększyć ogólny poziom „jakości badania sprawozdań finansowych”?

Przedsiębiorstwa dokonujące wyboru audytora nie powinny się kierować tylko aspektami finansowymi, ale przede wszystkim merytorycznymi. Wynagrodzenie za audyt to też doradztwo w dziedzinie rachunkowości, podatków i finansów, sprawna organizacja i realizacja badania, ale przede wszystkim renoma firmy audytorskiej wśród inwestorów instytucjonalnych i indywidualnych. Zawyżanie wartości składników majątku daje wyższą sumę bilansową, wyższe kapitały własne, wyższe przychody i w efekcie większe zyski. Podobny efekt osiągamy poprzez zaniżanie wartości zobowiązań. Upiększanie wizerunku firmy to normalne zjawisko życia gospodarczego znane od momentu, kiedy zestawia się, wycenia i przedstawia w bilansie majątek przedsiębiorstwa. Prawo bilansowe stwarza możliwości wyboru wariantów rozwiązań i pozostawia pola swobodnego działania. Dzięki tym możliwościom przedsiębiorstwa szybciej i efektywniej osiągają zakładane cele poprzez odpowiednie kształtowanie obrazu sytuacji firmy prezentowanego w sprawozdaniach finansowych. Zewnętrzne sprawozdanie finansowe ma odgrywać ważną rolę w realizacji celów przedsiębiorstwa i jest "sztuką tego, co możliwe, i tego, co wolno". Kryteria doboru polityki rachunkowości określa MSR 8 Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów, zgodnie z którym w przypadku braku szczegółowych wytycznych jednostka, opierając się na osądzie kierownictwa, powinna przyjąć zasady zapewniające, że informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym będą przydatne i wiarygodne dla

użytkowników sprawozdań finansowych podejmujących na ich podstawie decyzje ekonomiczne, niekiedy lecz u podstaw złych sprawozdań finansowych leży niedostatek edukacji w zawodzie a także tzw. „moral hazard.”.

(4) Czy sądzą Państwo, że badanie powinno gwarantować pewność co do dobrej kondycji finansowej spółek? Czy badanie sprawozdań finansowych może spełnić taki cel?

Badanie powinno spełniać funkcję kontrolną oraz gwarantować właściwą ocenę kondycji finansowej badanych przedsiębiorstw. Może to być trudne w sytuacji pośpiechu, nadużywania ksera, skanów (niekiedy preparowania dokumentów) oraz przyjmowania coraz większego błędu ryzyka.

(5) Czy zastosowana metodyka badania powinna być lepiej wyjaśniana użytkownikom, aby ograniczyć rozbieżności oczekiwań i wytłumaczyć rolę badania?

Tak, potrzeba jest wyraźnie zauważalna, sama tego doświadczyłam jako inwestor indywidualny. Mimo faktu iż zdawałam sobie sprawę z tego jak funkcjonują badania biegłych rewidentów, nie byłam świadoma że aż tak dużo pułapek związanych ze sposobem prezentacji informacji może czekać na takiego inwestora. W uproszczeniu to, co zawiera sprawozdanie finansowe, ma być zgodne z faktami i ma być przedstawione w sposób zrozumiały dla czytelnika (true and fair view). Sprawozdanie finansowe powinno zawierać zarówno informacje dotyczące skutków finansowych transakcji już zakończonych w okresie sprawozdawczym, jak też dostarczyć istotnych informacji o zdarzeniach zaistniałych w okresie sprawozdawczym, ale których skutki finansowe dopiero się ujawnią w przyszłych okresach sprawozdawczych. Duża część informacji odnośnie do przyszłych zdarzeń może zostać przedstawiona wyłącznie w formie informacji uzupełniających. Zakres i forma informacji dodatkowej są klasycznym problemem każdego sprawozdania finansowego. Jakie i w jakiej formie informacje jednostka powinna udostępnić czytelnikowi sprawozdania finansowego, aby był on w stanie podjąć racjonalne decyzje finansowe? Nie wszystkie informacje są istotne, a nadmiar zbędnej lub mało istotnej informacji łatwo może doprowadzić do dezinformacji.

Umiejętność czytania i interpretowania sprawozdań finansowych jest rzeczą wielce wskazaną dla wszystkich osób wykorzystujących dane finansowe pod kątem inwestycyjnym. Największym gwarantem rzetelności finansowych powinien jednak pozostać renomowany biegły rewident. Niedopuszczalna jest bowiem sytuacja, charakterystyczna zresztą dla naszego rynku, w której duża spółka giełdowa zleca badanie swojego sprawozdania finansowego biegłemu rewidentowi prowadzącemu jednoosobową działalność gospodarczą. Audyt sprawozdań finansowych spółek giełdowych jest zazwyczaj wykonywany i to nie bez przyczyny przez największe międzynarodowe sieci firm audytorskich, ponieważ posiadają one nie tylko szerokie zaplecze merytoryczne, ale i informatyczne.

(6) Czy należy wzmocnić zawodowy sceptycyzm? Jak to osiągnąć?

Rozwijanie w sobie takiego sceptycyzmu jest konieczne choć niełatwe. Szczególnie niebezpieczne jest uśpienie czujności biegłych rewidentów, którzy po raz kolejny badają daną spółkę lub co gorsza relacje na linii właściciel bądź dyrektor finansowy i biegły rewident/ audytor. Wówczas mimo nawet najdrobniejszych wątpliwości audytor powinien zadawać pytania, a nie sugerować się „znaną sobie” sytuacją w firmie. Aby zmotywować do tego biegłych rewidentów należy ustalić konieczność objaśniania wyników przez badających (tworzenie legendy, suplementu z uwagami, etc.).

(7) Czy należy zmienić negatywny odbiór zastrzeżeń zawartych w sprawozdaniach z badania? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Zastrzeżenia te stanowią niezwykle ważne zagadnienie. Gdyby sprawozdanie było ujęte w sposób szerszy pozwalający na uzyskanie korzyści dla firmy, poprawiłoby to wizerunek badań. Jednak problem stanowiłyby zastrzeżenia, których nikt nie lubi przyjmować. Należałoby je przedstawić w formie wskazówek i sugestii.

(8) Jakie informacje dodatkowe powinny być przekazywane zewnętrznym stronom zainteresowanym i w jaki sposób?

Dobrze byłoby skorzystać z nieco zmodyfikowanego kodeksu dobrych praktyk. Podstawą zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa rynku finansowego jest etyczny wymiar działalności jego uczestników. Niezmiernie ważne jest, by klienci mogli mieć zaufanie do instytucji, którym powierzają swoje środki i które realizują zadania związane z ich obrotem i przepływem, a także do pośredników, z którymi bezpośrednio się kontaktują. Znaczenie stosowania dobrych praktyk dla zwiększania przejrzystości rynku i budowania wzajemnego zaufania doceniają zarówno regulatorzy rynku, jak i jego uczestnicy. Dla przykładu, w Wielkiej Brytanii zastosowano ciekawe rozwiązanie polegające na skracaniu przez biegłych rewidentów sprawozdań finansowych. Takie zwięzłe, skompilowane ale czytelne sprawozdania- streszczenia pozwoliłyby na przekazanie najważniejszych informacji bez konieczności zagłębiania się w treść sprawozdania. Ograniczenie objętości byłoby jednak na plus pod warunkiem pozostawiania najbardziej istotnych informacji, komentowania sprawozdania (stan obecny) oraz przewidywania przyszłości badanej firmy (ocena perspektyw)

(9) Czy między zewnętrznymi biegłymi rewidentami, wewnętrznymi audytorami a komitetem ds. audytu prowadzony jest adekwatny i regularny dialog? Jeśli nie, jak można poprawić tę komunikację?

Wg mnie nie ma potrzeby wymyślania nowych rozwiązań podczas gdy bardzo ciekawe znajduje się w prawie niemieckim, gdzie audytorzy prezentują radzie nadzorczej poszerzone sprawozdanie dotyczące działalności, zaś opinii publicznej wersję skróconą.

(10) Czy sądzą Państwo, że biegli rewidenci powinni odgrywać rolę w gwarantowaniu wiarygodności informacji przekazywanych przez spółki w dziedzinie społecznej i środowiskowej odpowiedzialności biznesu?

Będzie to bardzo trudne, gdyż wymagałoby częściowej zmiany przepisów. Należałoby ponadto zobligować biegłych rewidentów do informowania odnośnie przyszłej sytuacji spółek.

(11) Czy biegli rewidenci powinni się regularnie komunikować ze stronami zainteresowanymi? Czy należy zmniejszyć odstęp między końcem roku a datą badania?

Tak, gdyż regularna komunikacja poprawia jakość informacji. Dodatkowo, skrócenie czasu spowoduje częstsze aktualizowanie informacji.

(12) Jakie inne środki można przewidzieć w celu zwiększenia wartości badania?

Konieczna jest analiza w szerszym kontekście oraz jak już wspomniano wydawanie prognozy na przyszłość i uczynienie sprawozdań bardziej zrozumiałymi dla przeciętnego człowieka.

(13) Jaka jest Państwa opinia na temat wprowadzenia MSRF w UE?

Szanse jakie dają MSRF-y (wzrost harmonizacji i jakości badań oraz wsparcie dla jakości i wiarygodności sprawozdań) pozwalają oceniać je pozytywnie aczkolwiek postępująco.

(14) Czy MSRF powinny być prawnie wiążące na obszarze UE? Jeśli tak, czy należy zastosować podejście zatwierdzające podobne do tego, które dotyczy Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)? Alternatywnie, zważywszy na obecne rozpowszechnienie wykorzystania MSRF w UE, czy należy nadal zachęcać do stosowania MSRF w drodze niewiążących instrumentów prawnych (zaleceń, kodeksów postępowania)?

Powinno to zostać ogólnie narzucone, gdyż daje dużo bardziej znaczne korzyści, a i odzew jest pozytywny. Co więcej coraz więcej Państw jest już w trakcie procedury przyjęcia, a firmy audytorskie dążą do stanaryzacji.

(15) Czy należy dalej dostosowywać MSRF tak, aby zaspokajały potrzeby MŚP i MŚFA?

Tak, ponieważ przyczyni się to do ujednoczenia oraz transparentności.

(16) Czy fakt, że biegły rewident jest wybierany i wynagradzany przez jednostkę badaną prowadzi do konfliktu? Jakie inne rozwiązania proponowałoby Państwo w tym kontekście?

Można by było wprowadzić niezależną instytucję wybierającą firmy audytorskie. Przyczyniło się to do pełnej niezależności. Odnośnie sposobu wynagradzania, firmy powinny odprowadzać opłatę/ prowizję stanowiącą określony ułamek/ procent obrotów na rzecz pokrycia kosztów badania.

(17) Czy w pewnych przypadkach wybór przez stronę trzecią byłby uzasadniony?

Tak, ale musiałyby się to stać normą a nie występować okjonalnie.

(18) Czy stałe zatrudnianie firm audytorskich powinno być ograniczone w czasie? Jeśli tak, jaki powinien być maksymalny czas zatrudniania firmy audytorskiej?

Firmy audytorskie nie powinny badać sprawozdań firmy dłużej niż 2-3 lata. W przypadku firmy zewnętrznej zmiana mogłaby mieć miejsce nawet co roku jednak przy zapewnieniu pełnego dostępu do wcześniejszych dokumentów.

(19) Czy należy zakazać świadczenia usług niezwiązanych z badaniem sprawozdań

finansowych przez firmy audytorskie? Czy zakazy tego rodzaju powinny stosować się do wszystkich firm i ich klientów, czy może do pewnych rodzajów instytucji, takich jak instytucje finansowe o znaczeniu systemowym?

Tak gdyż zmniejsza to niezależność. Jak pokazuje przykład Francji jest to możliwe. Powinien to być poza tym zakaz powszechny, ponieważ wyłączenia z zakazu mogą prowadzić do nadużyć.

(20) Czy należy uregulować kwestię maksymalnego wynagrodzenia, jakie firma audytorska może uzyskać od jednego klienta?

Przedsiębiorstwa okonujące wyboru audytora nie powinny się kierować tylko aspektami finansowymi, ale przede wszystkim merytorycznymi. Wynagrodzenie za audyt to też doradztwo w dziedzinie rachunkowości, podatków i finansów, sprawna organizacja i realizacja badania, ale przede wszystkim renoma firmy audytorskiej wśród inwestorów instytucjonalnych i indywidualnych.

Obecnie firmy te są wynagradzane ponadprzeciętnie.

(21) Czy należy wprowadzić nowe zasady dotyczące przejrzystości sprawozdań finansowych firm audytorskich?

Coraz większa regulacja usztywnia rynek. W związku z tym zasada ciągłego doskonalenia jest niemal konieczna.

(22) Jakie dalsze środki zarządzania firmami audytorskimi można przewidzieć w celu wzmocnienia niezależności biegłych rewidentów?

Wzmocnienie ładu korporacyjnego, aby ograniczyć konflikt interesów i wzmocnić niezależność; można zastosować sprawdzone już modele zaczerpnięte np z agencji

ratingowych bądź poszukać rozwiązania w modelu brytyjskim (wybieranie do struktury zarządzania niezależnych członków nie posiadających uprawnień wykonawczych).

(23) Czy należy przeanalizować inne struktury w celu umożliwienia firmom audytorskim pozyskiwania kapitału ze źródeł zewnętrznych?

Zniesienie konieczności by biegli rewidentzi posiadali większość głosów w firmie audytorskiej oraz odejście od modelu spółek partnerskich na rzecz innych struktur co pozwoli na gromadzenie kapitału, a z pewnością wesprze rozwój tych firm.

(24) Czy zgadzają się Państwo z sugestiami dotyczącymi biegłych rewidentów grup kapitałowych? Czy mają Państwo inne pomysły w tym zakresie?

Zgadzam się w 100%; nie przychodzą mi do głowy inne pomysły

(25) Jakie środki należy przewidzieć, by dalej zwiększać integrację i zacieśniać współpracę w zakresie nadzoru nad firmami audytorskimi na szczeblu UE?

Należałoby rozważyć rozwiązanie zastosowane jak w przypadku Rynku Papierów Wartościowych- przekształcić Europejską Grupę Organów Nadzoru nad Biegłymi Rewidentami (EGAOB) w tzw. Komitet 3 poziomu procedury Lamfalussy'ego.

(26) Jak można osiągnąć wzmocnienie konsultacji i komunikacji między biegłym rewidentem dużych spółek notowanych na giełdzie a organem regulacyjnym?

Konieczne wydaje się być wprowadzenie regulacji, które nałożyłyby na organy nadzorujące obowiązek przekazywania biegłym rewidentom informacji i zagrożeń, zaś na biegłych rewidentów obowiązek przekazywania informacji do organów nadzorujących w postaci szczegółowych sprawozdań.

(27) Czy obecna konfiguracja rynku usług biegłych rewidentów może stwarzać ryzyko systemowe?

Tak, monopol wielkiej czwórki może spowodować, że upadek jednej firmy może przyczynić się do zachwiania systemu. Jest to jeden z ważniejszych elementów do rozważenia jest też problem koncentracji na rynku audytu. Jeśli na 100 największych firm z giełdy londyńskiej aż 99 jest badanych przez którąś z firm z tzw. wielkiej czwórki, to jest to pewien problem. My w Polsce tego aż tak bardzo jeszcze nie odczuwamy, ale te firmy są przecież również obecne w naszym kraju. W „zielonej księdze” przedstawione są, między innymi, propozycje wprowadzenia obowiązkowej rotacji firm audytorskich, czy też przyjęcia zasady przeprowadzania audytu dużych podmiotów przez konsorcja składające się z dużych i małych firm audytorskich. Komisja Europejska zastanawia się także nad ewentualnym wprowadzeniem wspólnego unijnego nadzoru nad rynkiem usług audytowych, który obecnie nadzorowany jest tylko na poziomie krajowym.

(28) Czy sądzą Państwo, że obowiązkowe tworzenie konsorcjum firm audytorskich z włączeniem co najmniej jednej mniejszej firmy audytorskiej niemającej znaczenia systemowego mogłoby zdynamizować rynek usług biegłych rewidentów i umożliwić małym i średnim firmom większy udział w segmencie zleceń na badania większych podmiotów?

Tak, o czym świadczy model francuski.

(29) Czy z punktu widzenia doskonalenia struktury rynku usług biegłych rewidentów zgodziliby się Państwo na obowiązkową rotację i ogłaszanie przetargu po upływie ustalonego okresu? Jak długi powinien być ten okres?

Tak, około 2 lata, z zastrzeżeniem przejrzystości przetargów (wymóg stawiania konsorcjów oraz wprowadzenie wymogu dot. partnerów- brak możliwości przenoszenia klientów wraz z partnerami).

(30) Jak rozwiązać kwestię „preferowania Wielkiej Czwórki”?

Należy wprowadzić europejski certyfikat jakości dla firm audytorskich, zmienić niektóre klauzule umowne, rozbić współpracę korporacji, ew. wprowadzić konsorcja.

(31) Czy zgadzają się Państwo, że plany awaryjne, w tym plany ewentualnej likwidacji, mogą mieć kluczowe znaczenie z punktu widzenia ryzyka systemowego i ryzyka upadłości firm?

Tak, pod warunkiem że nie dadzą „poczucia bezpieczeństwa i bezkarności”, co mogłoby spowodować nieefektywne zarządzanie.

(32) Czy konsolidacja dużych firm audytorskich obserwowana na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat (tj. oferta globalna, synergie) jest nadal uzasadniona? W jakich okolicznościach można by przewidzieć odwrócenie tego trendu?

Ciężko jednoznacznie stwierdzić bez przeprowadzenia dodatkowych badań, jednak może stać się to niemożliwe.

(33) Jak Państwa zdaniem można najlepiej zwiększyć transgraniczną mobilność zawodowych biegłych rewidentów?

Poprzez utworzenie „europejskiego paszportu biegłych rewidentów” [rejestr ze standardowymi wymogami odnośnie kwalifikacji zawodowych (testy etc.) oraz jednolitymi przepisami/ wytycznymi odnośnie niezależności, własności i sposobu zarządzania].

(34) Czy zgadzają się Państwo na „maksymalną harmonizację” w połączeniu z jednolitym paszportem europejskim dla biegłych rewidentów i firm audytorskich? Czy sądzą Państwo, że powinno to również dotyczyć mniejszych firm?

Tak, pozwoliłoby to zwiększyć konkurencyjność mniejszych podmiotów.

(35) Czy chcieliby Państwo wybrać usługę na poziomie niższym niż badanie sprawozdań finansowych, czyli tzw. „ograniczone badanie” lub „przegląd ustawowy” sprawozdań finansowych MŚP zamiast badania wymaganego ustawą? Czy taka usługa powinna być uzależniona od przygotowania dokumentacji rachunkowej przez odpowiednio wykwalifikowanego księgowego (wewnętrznego lub zewnętrznego)?

Należy wynaleźć sprawne, ale nieobciążające sektor MŚP narzędzie i nie kolidujące z jakością ograniczonej formy.

(36) Czy należy zapewnić „bezpieczną przystań” w zakresie ewentualnych potencjalnych przyszłych zakazów dotyczących usług niezwiązanych z badaniem w ramach obsługi klientów z sektora MŚP?

Firmy z sektora MŚP potrzebują specjalistycznego wsparcia w rozwoju, a współpraca z rewidentem przyczyniłaby się do zmniejszenia nadużyć.

(37) Czy „ograniczonemu badaniu” lub „przeglądowi ustawowemu” powinny towarzyszyć przepisy dotyczące wewnętrznej kontroli jakości i nadzoru przez organy nadzorcze, które stanowiłyby mniejsze obciążenie? Czy mogą Państwo podać przykłady takich rozwiązań w praktyce?

Można się wzorować na modelach dot. jakości funkcjonujących w Szwajcarii, Estonii czy USA.

(38) Jakie środki, Państwa zdaniem, mogłyby zwiększyć jakość nadzoru biegłych rewidentów na świecie poprzez współpracę międzynarodową?

Szeroka wymiana dokumentacji, stworzenie bazy informacyjnej dla organów nadzorujących oraz współpraca biegłego rewidenta grupy z biegłymi badającymi poszczególne jednostki wewnętrzne.